

*Инж. Здравко БАКАЛОВ –
носител на приза „Лесовъд на годината“ за 2023 г.*

Лесовъдът на XX век е залесител, лесовъдът на XXI век е стопанин

Инж. Здравко Бакалов е роден през 1983 г. в Пловдив. През 2008 г. завършва ЛТУ, специалност „Горско стопанство“. Трудовата си дейност започва същата година като лесничей в Чепеларе, където от 2011 до 2012 г. е зам.-директор. От 2012 до 2021 г., с кратко прекъсване през 2015 г., когато е директор на ДГС – Хвойна, е експерт-контрольор по горскостопански дейности в ЮЦДП – Смолян. През 2021 г. е назначен за директор на ЮЦДП и работи на тази длъжност до назначаването му за директор на ДГС „Акад. Николай Хайтов“ – с. Хвойна, за периода от март до август 2022 година.

Директор на ЮЦДП – Смолян,
е отново от 2022 година.

За горската ни история водим един златен летопис, който продължава традицията от миналия век и след демократичните промени в България през 1996 г. – с връчването на първото професионално отличие „Лесовъд на годината“, чийто носител става директорът на Регионалното управление на горите в Смолян – инж. Атанас Ташев. Днес, преди да тръгнем до местоработата на носителя на приза за миналата година инж. Здравко Бакалов – директор на Южноцентралното държавно предприятие в Смолян, надничаме в този списък от 23-ма души и установяваме, че той е четвъртият от Смолянския регион, удостоен с това високо отличие.

Но регионът е едно на ръка и няма спор, че родопският лесовъд се е доказал във времето като създател, стопанин и пазител на гората, а населението е толкова тясно и с обич свързано с планината, че тук дори нарушенията не са фрапиращи. Както казва библиейският

текст – по делата им ще ги познаете, което ни отведе с инж. Бакалов не само сред красивото пролетно и искрящо зелено горско наметало, а на места, където тези дела са видими. И където лесовъдът работи, твори и мисли за бъдещето.

За да представим инж. Здравко Бакалов като „Лесовъд на годината“ за 2023 г., трябва първо да кажем, че той е ръководител на голямо горско предприятие, обхващащо четири региона – Смолянския, Пазарджишкия, Пловдивския и Кърджалийския. Предприятието, създадено през 2011 г., с 43 териториални поделения, понастоящем е с 35 – 28 държавни горски стопанства и 7 държавни ловни стопанства. Общата му площ е 869 597 ха, като 82 % от нея са държавните горски територии. Широк е диапазонът от надморските височини, на които е разположено ЮЦДП – от 100 м по поречието на Марица до 2198 м на връх Перелик. Само този показател подсказва богатото разнообразие на различни типове место-

растения. 428 852 ха, или 60 % от държавните горски територии, попадат в режима на стопанисване по „Натура 2000“. Основни дървесни видове, разпространени на цялата територия на Предприятието, са белият бор – 31 %, черният бор – 8 %, смърчът – 16 %, дъбовете – 19 %, букът – 15 %. Общият запас на стопанисваните от ЮЦДП държавни горски територии е 149 120 416 м³, а средногодишният прираст – 2 20 770 куб. метра. Горскостопанските планове на териториалните поделения предвиждат средногодишно ползване от 1 375 259 м³ стояща маса от достъпни за дърводобив басейни, което е 61.6 % от годишния прираст. Залесяват се всяка година по 116 ха нови гори, като фиданките се произвеждат в 34 горски разсадника, 7 от които са с национално значение.

Второто, което трябва да посочим, е, че под ръководството на инж. Бакалов през 2023 г. Предприятието има изключително високи постижения, като само

отчетеният финансов резултат, т.е. печалбата на ЮЦДП, е 8 288 751 лв. при планирана 2 232 207 лева. Дълг е списъкът на успехите, с които Предприятието може основателно да се гордее.

През м.г. са реализирани 986 160 м³ дървесина за 119 080 000 лв. (89.4 % от предвиденото ползване). Залесени са предвидените за годината площи от 1967 дка, или почти на 100 %, а почвоподготовката от 1648 дка е със стопроцентов резултат.

През м.г. е изпълнен и проектът по ОПОС на обща стойност 6 208 258 лв., като по него са доставени машини, необходими за разсадниковото производство за тополовото стопанство, и е ремонтирана Шишаркосушилнята в Чепеларе, обслужваща производството на посевен и посадъчен материал не само за Южно-централното предприятие, а и за останалите държавни предприятия. В рамките на проекта са ремонтирани сградите в разсадниците на Държавните горски стопанства в Ардино, Асеновград и ДЛС „Чепино“. За първи път е изградена постоянна поливна инсталация на тополовата култура в обхвата на Предприятието.

Пет от териториалните поделения на ЮЦДП – Държавните горски стопанства в Доспат и Борино и Държавните ловни стопанства „Борово“, „Извора“ и „Широка поляна“, са понесли огромни щети от преминалата в края на 2022 г. вихрова буря, която предизвиква ветровал. Общата засегната площ е 556.7 ха с по-

валените 110 555 м³ дървесина. Още до края на миналата година са освободени 473.5 ха, или 85 %, и усвоени 81 048 м³ дървесина. Те са реализирани на средна цена 224 лв. за кубичен метър.

Този факт ни направи впечатление и още придвижвайки се към едно от пострадалите от ветровала стопанства – Доспат, попитахме инж. Бакалов на какво се дължи тази много добра цена. „За сравнение ще ви посоча – сподели той, – че усвоената от ветровала през 2018 г. дървесина в ДГС – Смолян, която бе 78 219 м³, е продадена на средна цена малко над 90 лева. Нашето постижение, разбира се, се дължи на оперативните решения за начините на продажбата, т.е. правилните мениджърски подходи в търговията с дървесината“.

Внушителна по своите размери и изпълнение е инвестиционната програма на ЮЦДП – Смолян, за миналата година. От фонд „Инвестиции в горите“ за проектиране на горски пътища са изразходвани 352 000 лв., а за строителството им – 19 059 000 лева. За закупуване на дълготрайни материални активи са инвестирани 9 715 000 лв. за транспортни средства, специализирана техника, компютри и софтуер. Вложени са 1 360 000 лв. за ремонти на сгради, съоръжения, техника и транспортни средства.

Миналото лято горите на ЮЦДП – Смолян, не бяха пощадени от пожарите. Най-големите от тях вилнеят на териториите на Държавните горски стопанства в Хвойна – със засегнати 1711 дка, Хи-

сар – 662 дка, Първомай – 511 дка, и ДЛС „Кормисош“ – 405 декара. Овладени са с общи усилия на противопожарни екипи от съседни и дори по-далечни стопанства и с много навременна намеса на булдозери и багери, които се „командирова“ в стопанствата с огненото бедствие. Но най-важното в тези ситуации е, че хората оценяват това единство между стопанствата – нещо, което не се е случвало преди Предприятието да има новото ръководство в лицето на инж. Здравко Бакалов и екипа му. Това е само една частичка от многото идеи, които следва той – за общите цели е нужно обединение.

ПЪТ КЪМ БЪДЕЩЕТО

Така нарекохме ние горския автомобилен път от 18 км, който преминава през Държавните горски стопанства в Смолян и Триград и Държавното ловно стопанство „Извора“ – Девин. Красива гледка е проходът между Тешелските скали, обрасли с гори, най-вече с уникалния тешелски бор, чиито стъбла изникват от камъка. Тук е резерватът „Казаните“, чието име потвърждават завъртащите се в дълбините води на реката Мугленска. Пътят се набира в безброй завои, но се пътува леко. „Летим“ с 50 км в час. Голяма работа е това, сериозно, защото допреди година-две по него не е било възможно да се кара кола, а камо ли натоварена с дървесина! Реката се пресича от нашето возило безброй пъти. Вече се пресича, трябва да кажем. Защото 18-километ-

Отсечки на новопостроения автомобилен път Тешел – Мугла – преди и сега

Кой не би се гордял с такива пътища в гората

ровият горски път след изграждането му е красавец с огърлица от 11 моста. Те са различни по своята конструкция, но стабилни и даже си имат своя чар. Спираме често – от възхищение пред дивната родопска природа, поздравявани от нацъфтелия силивряк – Орфеевото цвете, на Слънчевата (Конската) поляна, която е точно по средата на цялата построена пътна артерия, и да се полюбуваме на поредния мост, спираме и в най-сложната част за изграждането на трасето, където инж. Бакалов ни обръща внимание на решението под моста да се изгради габион.

Най-важното предназначение на тази горска артерия е, че ще позволи достъп до затворените басейни, в които е необходимо да се извършва дърводобив. В плановете на ЮЦДП – Смолян, влиза построяването на общо 60 км горскопътна мрежа в различни териториални поделения. Инж. Здравко Бакалов не е открил строителството на пътищата, но като ръководител е направил възможното те да се изградят по най-добрия начин.

СЛЕД ВЕТРОВАЛА В ДОСПАТ

Едно от петте стопанства на Южноцентралното държавно предприятие, на чието територия на 17 септември 2022 г. преминава вихрова буря, предизвикала ветровал, е ДГС – Доспат. Тя се вихри само 5 минути, но повала гора в обширна територия от 68 ха в ГСУ – Змеица. Както се знае, най-хубавите гори в териториалния обхват на ЮЦДП – Смолян, са доспатските и загубата им е голяма.

Пристигаме в м. Караджа дере, където ни посреща директорът инж. Мартин Сариев. Той споделя, че от декември 2022 до декември 2023 г. от ветровалната площ са усвоени 28 500 м³ дървесина и остават само 1500 куб. метра. Те ще бъдат предоставени за добив на дърва за огрев от местното население по тарифната такса „на корен“, която няма да надвиши 10 лв. за кубик. По усвояването на дървесина от засегнатите площи работят 20 фирми и собствени бригади, които в ДГС – Доспат, са няколко.

Това, което заварваме на терена в участъка обаче не е дърводобив. Още по пътя инж. Бакалов ни обяснява, а това е и убеждението му, че лесовъдът не е администратор, а в крайна сметка – творец. „По закон – казва той – след събирането на падналата дървесина можем да оставим без намеса засегнатите от ветровала площи три години. Но ние не чакахме да изтекат трите години и теренът да се превърне в още по-голяма трагедия, а започнахме механизирана почвоподготовка за залесяване“.

Част от опустошения от ветровала участък в ГСУ – Змеица, на ДГС – Доспат

Уسوена след ветровала дървесина и подготвена за залесяване площ

▲ Обект с прокарани временни пътища и извършена почвоподготовка

Инж. Бакалов казва още, че решението как да бъдат подготвени тези площи за създаване на нови гори идва от самото ДГС – Доспат. След усвояването на падналата дървесина доспатските горски стопани виждат печална картина от пньове, вършина, чим, покрили в безпорядък цялата ветровална площ. Тогава те предлагат тези отпадъци да се избутат със специализирана техника в периферията на повредената площ. В главната роля на тази операция влиза чисто нов булдозер „Коматсу“. Естествено е трябвало да изградят и път за достъп до територията и след това вече да се включат работниците по почвоподготовка и залесяване. Така заварваме една голяма бригада от Горското в Доспат и залесителите, които са дошли на помощ от ДЛС „Широка поляна“ да садят новия живот на пострадалите баири с фиданки от смърч и бял бор. Сред тях намерихме и усмихнатата и енергична Гюлшен Еркек, която е на 70 г., отдавна работи в горите на „Широка поляна“ и не смята скоро да се отказва.

Залесяват работниците от собствени бригади на ДГС – Доспат, и помощниците от ДЛС „Широка поляна“

ЛЕСОВЪДЪТ НА ХХІ ВЕК

Видяхме немало, чухме още повече за работата на Предприятието. Делата са красноречиви, числата също говорят. Но в крайна сметка зад тях стоят хората и един ръководител с общ лесовъдски стаж от 15 години, изцяло протекъл в новия век. Какъв е лесовъдът на този век с толкова неспокойно начало във всички области на човешкия живот, попитахме инж. Здравко Бакалов. „В миналото – каза ни той – лесовъдът по нашите земи дълги години, почти столетие, се е смятал за залесител. Сега той е стопанин и такъв трябва да бъде и в бъдеще. Съвременният лесовъд особено

ако е и ръководител, трябва да управлява процеса, а не само да го наблюдава, или с една дума – трябва да е по-активен. С болка ще кажа, че именно лесовъдството днес се загърбва“.

Инж. Бакалов, роден в Пловдив, е закърмен в най-добрите традиции на горското дело у нас в родопските гори – дядо му Иван е горски в ГС – Хвойна, чичо му Асен също дългогодишен дирек-

тор в горската система. Маркира от ученик, слуша разказите им с внимание, а и помни какъв респект са предизвиквали работещите в горите сред населението. Като ръководител той цени и уважава приемствеността в лесовъдската професия, не забравя и добрите досегашни практики, но се стреми и да бъде новатор. Дейността на успешния ръководител в горския сектор той разглежда като рав-

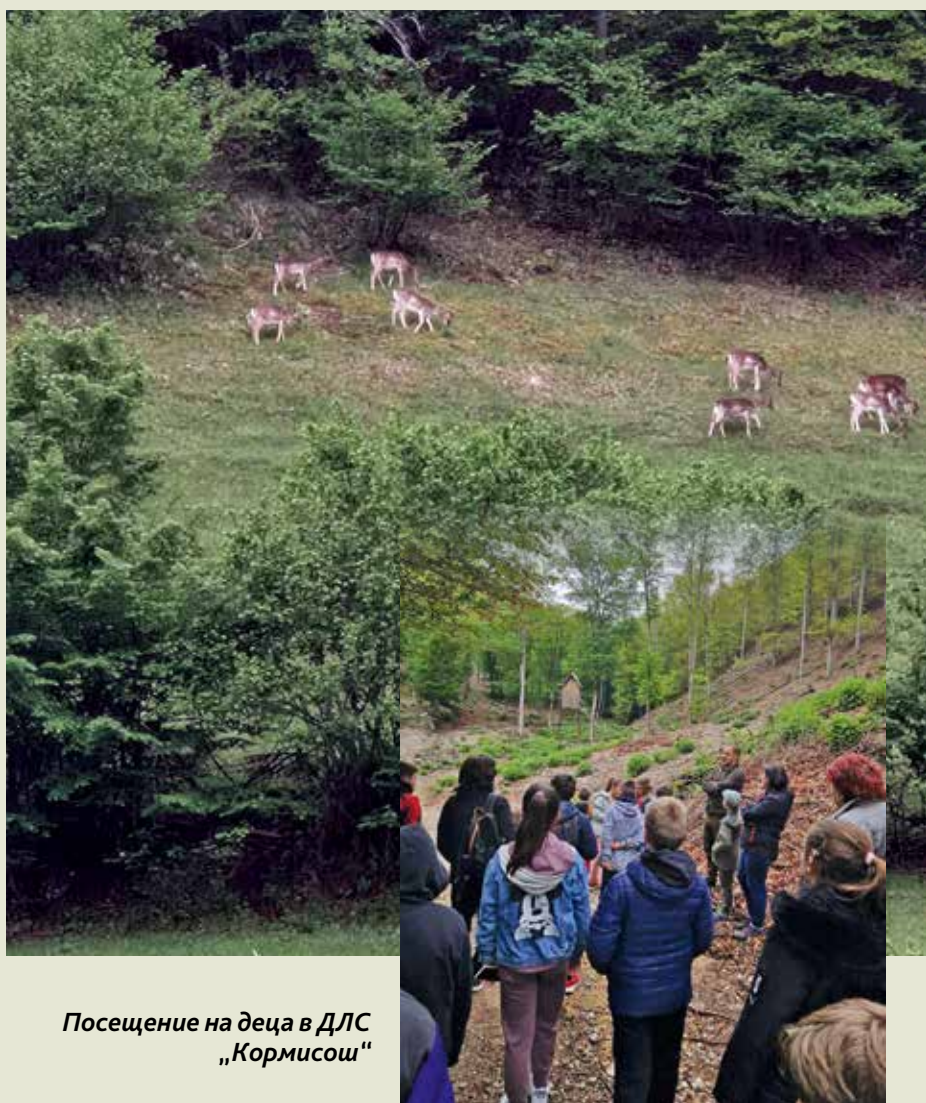
ностраниен триъгълник, в който страните трябва да са в абсолютен баланс и да включват икономиката, екологията и общественения интерес.

Ето и примери за „триъгълника“. Реализирането на дървесината по процедурата „на партиди“, т.е. на реално добита дървесина, донася най-добри финансови приходи за Предприятието, а навременното ѝ усвояване – запазване на екологията на повредените от абиотичния фактор територии. Стабилността на една страна на триъгълника следователно води до равновесие на другата. Пример за това как се работи с обществеността при конфликти е подписаното споразумение, което урежда режимите на стопанисване на буковите гори да бъдат с по-ниска интензивност, между ЮЦДП и Инициативната група, която се занимава с проблема за безводие в с. Розовец, на територията на ДЛС „Тракия“.

Иска ни се да разкажем още много за неуморната личност на лесовъда на годината, който е само на 40, и както се казва, най-хубавото предстои. Идеите му за развитието на ловното стопанство в обхвата на Предприятието не са само мечти, а вече реално предприети действия. В Пловдивската част на ЮЦДП, в Държавното ловно стопанство „Кормисош“, което е с най-много представители на видовете дивеч у нас, преди няколко месеца бяха разселени алпийски козироси. В ДЛС „Извора“ се заеха да възстановяват популацията на глухаря с отглеждането му във фермени условия и последващото разселване сред природата, като „глухарникът“ след ремонта на помещението ще бъде разположен в бившата фазанария. В Пазарджишката част на Предприятието ще се обърне пълно лесовъдско внимание в стопанисването на изборните гори в Беглика.

Инж. Бакалов винаги бързо „хваща“ полезното от всичките си командировки в чужбина. Видял в Унгария как децата се приобщават към знанието за горите – достатъчно е да се направи разходка с тях в гората, за да научат интересни неща от лесничей и да имат възможност да наблюдават дивите животни в естествената им среда. И веднага го е приложил в ЮЦДП. По време на нашето посещение възпитаници на детските градини и ученици от Смолян, Девин, Лъки и Широка лъка, предвождани от зам.-директора на Предприятието инж. Асен Карабов, бяха на гости в ДЛС „Кормисош“, където се запознаха с дивечовото богатство и грижите за него.

С идването на инж. Здравко Бакалов като директор на ЮЦДП – Смолян, се активизира дарителската дейност, като

Посещение на деца в ДЛС „Кормисош“

Управителният съвет е гласувал сумата от 160 000 лв. за осъществяването ѝ.

Инж. Бакалов се интересува от историята на горското дело. Още като лесничей в Чепеларе открива Стопанския план за 1906 г., изработен на невероятно професионално ниво, в който забелязва прецизното геодезическо обозначение на гората и много интересни данни за стопанисването ѝ. Възхищава се на книгата „Водните сили на България“ от Иван Мавров, издадена през 1923 г., с обстоятелното описание на различни елементи, свързани с гората. От разказа на случайно срещнат стар родопчанин, когото е видял при посещението си в първите дни на ветровала, се заинтересувал от т.нар. лунна дървесина и дълбоко се заровил в материята и опита на Германия и Австрия в тази насока. Не се е обезкуражил, когато получил и подигравателни подхвърляния, че е измислица, че дървесината, добита „на стара месечина“ (залязващ полумесец), не гние и не се поврежда, и смята да продължи изследванията си.

Инж. Бакалов пише дисертация за генетичните ресурси на Родопите и вече има публикувано научно съобщение в списа-

ние „Наука за гората“ за наличието на белеборови екземпляри с 3 иглолиста.

Инж. Бакалов обяснява и защо е породено недоверието в съвременния лесовъд от страна на обществото – от административни пречки и външни фактори. И въпреки всичко на въпроса: „Какво би препоръчал на младите лесовъди, които сега стъпват на професионалния си път?“, отговаря: „Да не се обезверяват и да не се отказват от съпротивлението на системата“. Професионалният му път и немалко изпитания потвърждават тези думи.

Всяка година с уважение и удоволствие се срещаме с носителите на високото звание „Лесовъд на годината“. Надяваме се, че успяваме да ги представим по най-достойния начин дори пред съмняващото се общество, защото в горския сектор работят такива хора и те са мнозинство. И ако ние не ги ценим, не им даваме път напред и нагоре, подаваме се на политически внушения, то какво заслужаваме като гилдия?

Светлана БЪНЗАРОВА
Снимки: Йордан ДАМЯНОВ
и ЮЦДП – Смолян